קטו:

היו כתובים בסם ובסיקרא כו'. משמע דפשיטא ליה שאין קורין בהן דאי קורין בהן פשיטא דמצילין דאמר לעיל וקשה לרשב"א דבמקום משמע דפשיטא ליה לריש גלותא גופיה דקורין בהן דקאמר והתניא מצילין והיינו ההוא בריימתא דמייתי שהספרים נכתבים בכל לשון ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ודביו אבל שאר ספרים נכתבין שלא בדיו[א] ולפי מה שאמרת בשמוך דהך בריימתא[ב] איירי לענין הצלה אתי שפיר ולעולם אין קורין בהן:

אבל הכא כיון דלא מקיים לא. לע"ג דבפ"ב דגיטין (דף יט.) קרי להו דבר שמתקיים לתנן בכל כותבין בסם ודביו ובסקרא ובקומוס ובקנקנתוס ובכל דבר שמתקיים אומר ר"י להתם קרי ליה מתקיים טופי ממשקין ומי פירות דקתני התם בסיפא דאין כותבין בהן אבל אין מתקיימין כמו דיו אבל קשה לר"ג דתנן בפ"ב דסוטה (דף יז:) גבי מגילת סוטה אין כותבין לא בקומוס ולא בקנקנתוס[ד] שנאמר ומתה כתב שיכול למחוק אלמא קומוס וקנקנתוס מתקיימין יותר מדיו ואומר ר"י לעולם אין מתקיימין כמו דיו ואין יכול למחות כמו דיו לפי שנבלעין בקלף: **מגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו.** משמע דשאר ספרים לא בעי ספר ודיו וקשה דבפ' המוליא יין (לעיל דף עט:) משמע דספר תורה בעי ספר דתני' על המיין ועל המטלית פסולה[ה] ומוקי לה בס"ת וה"ה על הדיפתרא אע"ג דלא חשיב ליה לענין פסול ה"נ לא חשיב ליה לענין כשרות דקתני על הקלף ועל הדוכסוסטוס כשירה ולא קתני דיפתרא ועוד תנן במסכת סופרים (פ"ב) אין כותבין לא ע"ג דיפתרא ולא ע"ג נייר ממוק ועוד דמגילה פסולה אדיפתרא כדתנן פ"ב דמגילה (דף ח.) וכן מגילת סוטה פסולה אדיפתרא כדאמר בפ"ב דסוטה (דף יז:) משום דבעיא ספר וכ"ש ס"ת דנקראת כמה פעמים ספר ודיו ומי לריך כדאמר בפרק הכותב (לעיל קג:) כתבה אלא בדיו או שכתב האזכרות בזהב הרי אלו יגנזו ותיכף הרב יוסף דס"ת ולאי בעי ספר ודיו והכא איירי דווקא בשאר ספרים והא דלא קתני אין בין ספרים לס"ת ומגילה משום דס"ת נכתבים בכל לשון להכי לא עריב לה ואכתי קשה לר"י דתנן בפ"ק דמגילה (דף מ:) אין בין ספרים לתפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבין בכל לשון כו' ופריך בגמרא וספרים נכתבין בכל לשון ורמינהו מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית על הספר ודביו ומשני כאן בספרים כאן במגילה ורב אשי משני כי תניא ההיא בשאר ספרים ורבי יהודה היא אלמא בשאר ספרים נמי בעי רבי יהודה ספר ודיו והוא הדין לרבנן דלא אשכחן דפליגי רבנן עליה אלא בכתב אשורית אבל בספר ודיו לא אשכחן דפליגי ועוד קשה דשביק רב אשי התם שינויא קמא דמוקי לה במגילה ומסייע ליה בריימתא דהכא דקתני בהדיא דמגילה בעי שתהא כתובה אשורית וספר ודיו ורב אשי גופיה מייתי לה הכא ונראה לר"י דדווקא לענין הצלה מיתניא הך בריימתא דאין בין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ואפי' בלא ספר ודיו חשיבו לענין דמצילין אותו מפני הדליקה אע"ג דלא חזו לקריאה משום דיש בהו אזכרות אבל במגילה אין מצילין אלא א"כ ראויה לקריאה שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו לפי שאין בה אזכרה וא"ת א"כ תקשה מבריימתא דהכא[ו] דאמר לעיל כל היכא דלא ניתנו לקרות בהן אין מצילין וי"ל דהא מסיק לעיל תנאי היא:

מיתיבי ס"ת שבלה אם יש בה כדי ללקט כו'. השתא משמע דמלשון נלקט קא פריך דמשמע אפי' מפוזרות ותימה א"כ אמאי קא בעי מעיקרא מכונסות או אפי' מפוזרות פשיטא דאפי' מפוזרות מדבעא רב הונא ס"ת שאין בו ללקט משמע הא יש בו ללקט מצילין אע"פ שהן מפוזרות:

אילימא תנא קמא[ז] דרבי יוסי ודילמא בהא קמיפלגי מר סבר ניתנו לקרות בהן ומר סבר לא ניתנו לקרות בהן אלא רבי יוסי ותנא דגיפטית[ח] ת"ר[א] הברכות[ב] והקמיעין אע"פ שיש בהן אותיות של שם ומעניינות הרבה שבתורה אין מצילין אותן מפני הדליקה אלא נשרפים במקומן [הן ואזכרותיהן] מכאן אמרו כותבי ברכות כשורפי תורה מעשה באחד שהיה כותב בצידן באו והודיעו את רבי ישמעאל והלך רבי ישמעאל לבודקו כשהיה עולה בסולם הרגיש בו נטל טומוס של ברכות ושקען בספל של מים ובלשון הזה אמר לו רבי ישמעאל גדול עונש האחרון מן הראשון בעא מיניה ריש גלותא מרבה בר רב הונא[ג] היו כתובין בסם ובסיקרא בקומוס ובקנקנתוס בלשון הקדש מצילין אותן מפני הדליקה או אין מצילין תיבעי למ"ד מצילין תיבעי למ"ד אין מצילין תיבעי למ"ד אין מצילין הני מילי היכא דכתיבי תרגום ובכל לשון אבל הכא דכתיבי בלשון הקדש מצילין או דילמא אפי' למ"ד מצילין ה"מ היכא דכתיבי בדיו דמיקיים אבל הכא כיון דלא מיקיים לא א"ל אין מצילין והא רב המנונא תנא מצילין א"ל[ד] אי תניא תניא מאי תניא אמר רב אשי כדתניא[ה] אין בין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבים בכל לשון[ו] ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו בעא מיניה רב הונא בר חלוב מרב נחמן ס"ת שאין בו ללקט שמונים וחמש אותיות כגון פרשת ויהי בנסוע הארון מצילין אותה מפני הדליקה או אין מצילין א"ל ותיבעי לך פרשת ויהי בנסוע הארון גופה[ז] היכא דחסר פרשת ויהי בנסוע לא קמיבעיא לי דכיון דאית ביה הזכרות אע"ג דלית ביה שמונים וחמש אותיות מצילין כי קא מיבעיא לי ס"ת שאין בו ללקט מאי א"ל[ח] אין מצילין איתיביה[ט] תרגום שכתבו מקרא ומקרא שכתבו תרגום וכתב עברית מצילין מפני הדליקה ואצ"ל תרגום שבעזרא ושבדניאל ושבתורה תרגום שבתורה מאי ניהו[י] יגר שהדותא ואף על גב דלית בה שמונים אילימא ס"ק. כרב חסדא ור' יוסי כרב הונא: **דילמא.** טעמא דס"ק משום דקסבר ניתנו לקרות בהן ונהי דר' יוסי קאי כרב הונא מיהו כרב חסדא לא קאי ולא חד דהא רב חסדא אפי' למ"ד לא ניתנו קאמר מלילין: **הברכות.** מטבע ברכות שטבעו חכמים כגון י"ח ושאר ברכות: **ומעניינות הרבה.** מפרשיות שהיו כותבין בקמיעין פסוקים לגחש כגון כל המחלה וכגון לא תיראי מפחד לילה: **נשרפין במקומן.** אם נפלה לדיקה בשבת: **כשורפי תורה.** שהרי לא יצילם בשבת: **לבודקו.** אם אמת היה הדבר: **עומום.** קבוצות קונטריסים: **היו כתובין.** תורה נביאים וכתובים: **תיבעי למ"ד.** בנכתבים בכל לשון מצילין תיבעי למ"ד אין מצילין: **הא מיקיים.** אין מתקיים כדיו: **הא רב המנונא תנא.** מצילין: **מאי תניא.** היכא תניא: מדקאמר מגילה בדיו וקתני דהוא מן הדברים שבין ספרים למגילה ס"מ שאר ספרים נכתבים בסם ובסיקרא: **כר חלוב.** שם אדם: **פ"ה אותיות.** זהו שיעור לספר תורה שנמצא אז בלה להיות עומד בקדושתו: **לגון פרשת ויהי בנסוע הארון.** שהוא ספר לעצמו כדלקמן ויש בה פ"ה אותיות: **לנקט.** שנאמרת כאן תיבה ובמקום אחר תיבה: **מהו.** להצילן: **ותיבעי לך לפרשת ויהי בנסוע הארון גופה.** שנכתבה לבדה ותסקה אות מהו להצילה: **שאין בו כדי לנקוט.** ובאותו ליקוט עצמו ליכא אזכרות: **תרגום שבתורה.** יגר שהדותא. ושבנביאים כגון דלגא תימרון להוס (ירמיה י) שכתבו מקרא [ל"ג] התרגום שבעזרא כתבו מקרא: **כתב עברית.** אותיות גדולות הן ואין דומות לכתב אשורית אף ע"פ שכתובין בלשון הקדש אלא שכתב האותיות משונות: **ואין לריך לומר תרגום שבעזרא ושבדניאל ושבתורה.** שכתבו תרגום בהלכתו: **להשניס.** אם היה בו כדי לנקט ותרגום זו משלימו מלטרף ומצילין בשבילו: **פיוצפא דרב הונא.** דמדקתני לנקט מכלל דמפוזרות ליכו: **בפיזות.** הא דקתני לנקט דמשמע מפוזרות לא לנקט אות ואות לבד אלא לנקט תיבה שלימה תיבה תיבה כאן ותיבה כאן עד פ"ה אותיות וכי פלגינן באותיות המפוזרות: **עשה לה סימניות מלמעלה ומלמטה.** להבדילה מן הסמוכות לה: **למעלה ולמטה.** בתחלה וסוף ויהי בנסוע הארון: שאין

ג א מיי' שם הלכה כז סמג שם טוש"ע שם:
ד ב מיי' ומגמ' שם טור ש"ע שם סעיף יד:
ה ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף יב:
ו ד מיי' פ"ג מהלכות מגילה הלכה ט סמג עשין ל טוש"ע או"ח סימן תרלא סעיף ג:
ז ה ו ז ח מיי' פרק כב מהלכות שבת הלכה כח סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שלו סעיף יב:

תורה אור השלם

1 וַיִּקְרָא לוֹ לְבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב קָרָא לוֹ גַּלְעֵד: בראשית לא מז
2 וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: במדבר י לה

מוסף רש"י

הברכות. שתקנו חכמים כגון בשמנה של כ"ה שים בהן מלכות חכמות ושופרות (לעיל מא:), ומעניינות הרבה שבתורה. מפרשיות כתבה שכותבין בהן אם מקראות של רפואה (שם). אין בין ספרים. תורה נביאים וכתובים (מגילה ח:). אשורית. לשון הקדש (שם).

מוסף תוספות

א. [ז]קורין בהם. תוס' הרא"ש. ב. דקתני עד שתהא כתובה על ספר בדיו' לאו למימרא דלגבי שאר הספרים לא בעינן דיו, אלא. מי' הר"ן. ג. היאך אמרו בסוגיא זו על הקומוס והקנקנתוס שאינו של קיימא. מלאכי. ד. מפני שאין יכולים לימחות, אלא בדיו שהוא נמחק. מלאכי. ה. משום דלאו ספר נינהו. תוס' הרא"ש. ו. לרב הונא. תוס' מנחות לא: ד"ה עשאה.

ז) ג"ל ור' יוסי, ג) לעיל פא: ע"ש [תוספתא פי"ד מ"ט פ' עז הלכה ז], ד) [מגיה יט: מו"ק ב. יומא לא: יומות קיב. נדרים יט: זבחים עו: לא: לו: מנחות קז. כתובות ג. חולין לב. תמורה לא. נדה כג: וש"ש פרש"ו], ה) [מגילה ח:], ו) [לעיל נב: וש"נ],

רבינו חננאל

ושאר תנאי ז)(דתנן) [דאמרי] מצילין לא מסיים מאן מינהון סבר ניתנו לקרות בהן, ומאן מנהון סבר לא ניתנו לקרות בהן, אלא האי תנא דגפטית דתני אע"פ שלא ניתנו לקרות בהן מצילין אותן. ות"ק דר' יוסי בניתנו לקרות בהן פליג. וקי"ל כרב הונא דרב חסדא לגבייה תלמיד הוא. **והא** דתנינן כל כתבי הקודש, מוקים לה רב הונא בתרי בבי, כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין בראים שקורין בהן בין כתובים שאין קורין בהן, בד"א בכתבי הקדש הכתובים בלשון [ה]קודש דהני איגון כתבי הקדש, והכתובים בכל לשון אין מצילין אותן מפני הדליקה ואפילו הכי טענינן גניזה. **והא** בריימתא דתניא הברכות והקמיעות אע"פ שיש בהן [אותיות] של שם ומעניינות של תורה הרבה, אין מצילין אותן מפני הדליקה ונגנזין במקומן, הלכה היא. **והלכה** כדתנא רב המנונא שאם היו כתובים בסם ובסיקרא מצילין אותן [ו]אע"פ שאינו דבר של קיימא. **ולענין** בעיא דרב הונא בר חלוב מרב נחמן, סוגיא דשמעתא כל ס"ת דאית ביה פיס[ו]קא דאית ביה שם, אע"ג דאין בו ללקט פ"ה אותיות מצילין אותו, ומאי דלית ביה שם אי אית ביה פ"ה אותיות מצילין אותו, ואם לאו אין מצילין אותו. והאי דתניא יגר שהדותא מצילין אותו, להשלים דאי איכא פ"ה אותיות אע"ג שמהן יגר שהדותא מצילין אותו. **והילכתא** כרב הונא דהני פ"ה אותיות מכונסות ולא מפוזרות. ופי' מכונסות, כדתירגמא רב חסדא אליבא דרב הונא בתיבות, אי יכול ללקט פ"ה אותיות מס"ת מתוך תיבות שלימות מצילין אותו. כגון דמשכחת בראשית והיא מנויה לשש, ויצא [והיא] מנויה לארבע, ואלה מנויה לארבע, ויקרא מנויה לחמש, כולן תיבות שלימות עשרים ואו פחות או יתר שפניין אותיותהן פ"ה. אבל אותיות שמתוך תיבות שאינן שלימות אין מצילין [אותן]. כגון ויאמ מכלל ויאמר, אבר מכלל אברם או אברהם וכיוצא בהן. כל שנמצאת תיבה שלימה מונין אותיותיה להעלות לפ"ה אותיות, וכל תיבה [ש]מקצתה מטרשטשת אין אותיותיה (המונהות) [המוגהות] עולות למנין פ"ה. ומשו"ה אמרו ללקט ואע"פ שהתיבות מפוזרות במקומות רחוקין זה מזה.

ז) נראה מזה דרבינו לא סיים נוקם אלמא מ"ק דר"י ודילמא הכא קמיפלגי רק היה לו גי' אחרת כזה ע"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ה. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שאין זה מקומה. שאינה ראויה לכאן דלאו בהילכות מקוואות משמעי לעיל מינה אלא בדגלים היתה ראויה ליכתב בפרשת במדבר סיני: **לא מן הדשא הוא.** לא זה הדשא של עומרי המקומה הוא לפרשה זו בתחלת מסע שנסעו מהר סיני [1] אחיי דכתיב לעיל מיניה (ג) ויהי בחדש השני בשנה השנית בעשרים לחדש עלה הענן וגו' (ד): **ו' ספרי תורה.** לפרשה זו ספר לעצמו ממלא שלמעלה ספר לעצמו [ושלמטה ספר לעצמו] הומיל וזה מקומה ממלא ספר וידבר אלהים לג' ספרים: **עתידה פרשה זו.** לעתיד שיהו כל הפורעניות בטלין ולא ידאגו לפורעניות וילר הרע בטל: **מאחרי ה'.** בתוך ג' ימים למעשה התאוו האספסוף תאוה להתרעם על הנשר כדי למרוד בהקב"ה: **הגליונין.** קלפים חלקים. וקס"ד השתא דבכל לדדין שיהו חלקים קמיבעיא ליה כגון חלק שלמעלה ושלמטה ושממתק כתבו ועשה חלק: **גלה שאני.** לכיון שגלה לף הגליון בעל וכי מיבעיא ליה שהגליונין קיימים אלא שהכתב הלך: **ומיפוק ליה משום גליון דידיה.** דהיינו כל הספר תורה: **מקום הכתב.** שנמתק: **לא מבעיא לי.** דולמי מיגרע גרע דכי קדיש מעיקרא לאו לשם גליון חלק קדיש אלא לדעתא דכתב וכיון לחזל ליה כתב פקע מקדושתיה: **של מעלה ומטה.** דמתחלה לשם חלק קדיש והשתא כשנמתק כתב הספר נמי חלק הוא: ה"ג **ומיפוק ליה משום ההוא דגייז ודי.** וכלי פירושא ומיפוק ליה דאע"ג דאין בו כדי ללקט ס"ס תורות הוה ליה למיתני בברייתא מגילין משום ההוא ריוח של מעלה ומטה אלא לאו פשוט מיניה דאין מגילין. ומשני דגייז ודי שנמתכו הגליונים ולא נשמייר בו אלא מקום הכתב: **שנתחלת הספר ונגמר הספר.** שכולן היו כתובין כמגילה כס"ת ואמרי' בב"ב בפ"ק (דף יג:) רשאי כדי לגול עמוד קופו כדי לגול היקף להקיף כל הכרך: **מטמא לא בידים.** אם נגע בו ונגע בתרומה פוסלה דמגזירת י"ח דבר היא (לעיל דף יח.): **דילמא אגב ס"ת.** אלא נמתק כתב הספר אלא כולו קיים וזה נגע בגליונים וכי מבעיא לן בנמתק הספר ואין כאן קדושה אלא משום גליון שנמצא בעודו קיים: **ספרי מינין.** משרתים [6] לע"ז וכתבו להן תורה נביאים וכתובים כתב אשורית ולשון הקודש: **וספרי המינין גופייהו מלינן.** בתמיה: **ספרי המינין הרי הן כגליונים.** כקלפים חלקים אלא נכתב בהם מעולם: **קודי.** חותך תחיכות הקלף מקום הנשר: **שאפי' רודף אדם להורגו.** על עצמו קאמר: **שהגלו.** נכרים העובדים ע"ז אינן מכירין שהרי בכך גלו וכך למדום אבותם: **ואחר הדלא והמזוזה שמא זכרונך.** זכרון הוא בידך ואינה שכחה לך אלא שהשלכת אותי אחרי הדלא: **דני אגיזין.** ספרים שכתבו להם המינין [7] להתווכח עם ישראל ומקום שממנוכחים שם קרי ליה בי אגידין: **אין ולא.** זיטנין אמר ליה אין זיטנין מ"ל לא: **לני גלרפי.** ע"ז וכך שמה: **וקשה לי.** ששורשן נעשו גבשושית ולדחותם בקש בא: **אמרי ליה ניעקריה קשה לי דוכפיה.** שהבא שם גומא לי נמי נפיתיו וקשה לי ריחו. וכל זה שהיו אתיילרלין רב ורבא מלכא לני אגידין שמא מתוך שתיווכחו יעמדו עליהם ויהרגום: **מיניהו אגא.** מכירי הם: [8] **פילוסופא.** [9] מין [10]: דהוה

פורענות ראשונה ויסעו וא"ר חנינא שסרו מאחרי השם. [10] פי' בקונטרס שמא התחילו לשאול בשר ואומר ר"י דאין נ"ל כן אלא פורענות ראשונה כלאמר במדלא [ולמדנו] ויסעו שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים כתיונה היולא מביא הספר שבורח לו והולך לו כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים לפי שלמדו הרבה תורה בסיני [11] אמר הקב"ה (ד) נסמוך פורענות לפורענות לאו אלא נסמוך פרשה ויהי בנסוע הארון [10]: **ספרי מינין כו' א"ר טרפון כו'.** פומר ר"י דמיירי בנמצאו ביד מיינין דאי כתבן מין הא אמר בפרק הסולת (גיטין דף מה:) נמצא ביד מין יגנז כתבו מין יגרף ודומק לומר דאמי כר"ע ולא כרבנן ורבי יוסי:

כך אין מצילין אותן לא מן המים כו'. דלא מיתא דוקא מן הדליקה אין מצילין משום דאי שרית ליה אמי לכבויי אלא אפילו היכא דליכא למיגזר מידי אסור לטלטלן ולהוציאן והך סיפא כרבנן דלרבי טרפון לא איצטריך:

פילוסופא. מין כדפי' בקונטרס ורבינו שמע [מיבוהדי] אמר שבא מארץ יון ואמר] דבלשון יון פלוספוס הוא דוד החכמה ואית דגרסי פילא סבא והוא לשון לגון שמוק כדאמר בגיטה רבתי דפלי ביהודאי פירוש שמחק ותלונן: ושמואל

הוא דקדוש אזל כתב אזלא לה קדושתיה כי קמיבעיא לי של מעלה ושל מטה שבין פרשה לפרשה שבין דף לדף שבתחלת הספר שבסוף הספר ותיפוק ליה משום ההוא [9] דגייז ושדי ת"ש [2] הגליונין של מעלה ושל מטה שבין פרשה לפרשה שבין דף לדף שבתחלת הספר שבסוף הספר מטמאין את הידים דילמא אגב ס"ת שאני ת"ש [3] הגליונין וספרי מינין אין מצילין אותן מפני הדליקה אלא נשרפין במקומן הן ואזכרותיהן מאי לאו גליונין דספר תורה לא גליונין דספרי מינין [4] השתא ספרי מינין גופייהו אין מצילין גליונין מבעיא הכי קאמר וספרי מינין הרי הן כגליונים גופא [7] הגליונים וספרי מינין אין מצילין אותם מפני הדליקה רבי יוסי אומר בחול קודר את האזכרות שבהן וגונזן והשאר שורפן א"ר טרפון [8] אקפח את בני [5] שאם יבאו לידי שאני אשרוף אותם ואת האזכרות שבהן [6] שאפי' אדם רודף אחריו להורגו ונחש רץ להכישו נכנס לבית ע"ז ואין נכנס לבתיהן של אלו שהללו מכירין וכופרין והללו אין מכירין וכופרין ועליהן הכתוב אומר [1] [ו]אחר הדלת והמזוזה שמת זכרונך א"ר ישמעאל ק"ו [10] ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן שבשמים על אחת כמה וכמה ועליהם אמר דוד [5] הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממיך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי וכשם שאין מצילין אותן מפני הדליקה כך אין מצילין אותן לא מן המפולת ולא מן המים ולא מדבר המאבדן בעי מיניה [9] יוסף בר חנין מר' אבהו הני ספרי דבי אבידן מצילין אותן מפני הדליקה או אין מצילין [10] אין ולאו ורפיא בידיה רב [6] לא אזיל לבי אבידן וכ"ש לבי נצרפי שמואל לבי נצרפי לא אזיל לבי אבידן אזיל אמרו ליה לרבא מ"ט לא אתית לבי אבידן אמר להו דיקלא פלניא איכא באורחא וקשי לי ניעקריה דוכתיה קשי לי מר בר יוסף אמר אנא מינייהו אנא ולא מסתפינא מינייהו זימנא חדא אזיל בעו לסכוניה [11] אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה דרבן גמליאל הואי הוה ההוא [12] פילוסופא בשבבותיה דהוה

[9] פי' בקונטרס שמא התחילו לשאול בשר ואומר ר"י דאין נ"ל כן אלא פורענות ראשונה כלאמר במדלא [ולמדנו] ויסעו שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים כתיונה היולא מביא הספר שבורח לו והולך לו כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים לפי שלמדו הרבה תורה בסיני [11] אמר הקב"ה (ד) נסמוך פורענות לפורענות לאו אלא נסמוך פרשה ויהי בנסוע הארון [10]: **ספרי מינין כו' א"ר טרפון כו'.** פומר ר"י דמיירי בנמצאו ביד מיינין דאי כתבן מין הא אמר בפרק הסולת (גיטין דף מה:) נמצא ביד מין יגנז כתבו מין יגרף ודומק לומר דאמי כר"ע ולא כרבנן ורבי יוסי:

כך אין מצילין אותן לא מן המים כו'. דלא מיתא דוקא מן הדליקה אין מצילין משום דאי שרית ליה אמי לכבויי אלא אפילו היכא דליכא למיגזר מידי אסור לטלטלן ולהוציאן והך סיפא כרבנן דלרבי טרפון לא איצטריך:

פילוסופא. מין כדפי' בקונטרס ורבינו שמע [מיבוהדי] אמר שבא מארץ יון ואמר] דבלשון יון פלוספוס הוא דוד החכמה ואית דגרסי פילא סבא והוא לשון לגון שמוק כדאמר בגיטה רבתי דפלי ביהודאי פירוש שמחק ותלונן: ושמואל

[1] ל"ל נחמני, [2] [מעגת כנו.], [3] יתיס פ"ג מ"ד ע"ס, [4] [תוספת' פי"ד], [5] [לעיל יז.] [זבחים יב.], [6] [סוכה נג: נדרים סו: מכות יא. חולין קמח.], [7] [לעיל קיג. וש"נ], [8] רבי מאיר קרי ליה און בגלון רבי יוחנן קרי ליה עון בגלון. תפרנוסת הש"ס, [9] [פירוש מחז כבוכבי עדרן], [10] כש"ר לאייר לעיל מייה, [11] [במדבר יז], [12] כש"ס: משומדים, [13] כש"ס: הגלוסים, [14] ר' מאיר קרי. לספרי המינין און בגלון לפי שסם קוין חוסם אוגע"ם. תפרנוסת הש"ס, [15] [וכש"ר דף נד. פירש רש"י פילוסופין חכמי האומות], [16] [עי' תוי"ט פ"ה לאמות משנה ד].

תורה אור השלם

1 חָכְמוֹת בִּנְתָה בֵיתָהּ חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה:
משלי ט א

2 וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאֹנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְיָ וַיִּשְׁמַע יְיָ וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְיָ וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה:
במדבר יא א

3 וַיִּסְעוּ מֵהַר יְיָ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַאֲרוֹן בְּרִית יְיָ נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה:
במדבר י לג

4 וְאַחַר הַדֶּלֶת וְהַמְּזוּזָה שַׂמְתָ זִכְרוֹנֵךְ כִּי מֵאִתִּי גָּלִית וַתַּעֲלִי הַרְחֵבֶת מִשְׁכָּבֵךְ וַתִּכְרֹת לָךְ מִהֶם אָהֲבֹת מִשְׁכָּבְם יָד חָזִיתִי:
ישעיהו נז ח

5 הֲלֹוא מְשַׂנְאֶיךָ יְיָ אֶשְׂנָא וּבְתַקּוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט:
תהלים קלט כא

הגהות הב"ח

(א) גמ' דספרי מינין (הסמא ספרי וכו' מבעיא תפ"מ) וי"ב גי' רש"י וספרי מינין גופייהו מצילין: (ב) שם בעי מייתיה רב יוסף: (ג) רש"י ד"ה לא מן הדשא וכו' דלכתיב לעיל מיעיס ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים לחדש: (ד) תוס' ד"ה פורענות וכו' אמר הקב"ה לא נסמוך פורענות לפורענות אלא:

גליון הש"ס

גמ' אבעיא להו הגליונין, עי' מגילה דף לב ע"א תוס' ד"ה אלמוסות: שם דגייז ושדי. עי' שבועות זכרון יוסף סימן יא וינ: שם אקפח את בני. לעיל דף ח ע"א ומחיש דף יג ע"ב: שם לא אזיל לבי אבידן. עי' ע"ז דף ח ע"א תוס' ד"ה הרחק: רש"י בר"ח פילוסופא מין. עי' מס' ד"מ דנה פ"ה: תוס' ד"ה פורענות פי' בקונטרס. עי' תוי"ט פ"ה מ"ד לאמות:

מוסף רש"י

אקפח. אקנרס, לשון חיתוך וקילוט (לעיל יז.). לעשות שלום בין איש לאשתו. לנחוק את הסוטה ואם טהורה היא יהא שלום ביניהם (סוכה נג:). שמי שנכתב בקדושה. שכתב במגילה יתן ס' אוזן וגו', כדכתיב (כמדבר ה) וכתב את האלות האלה (סוכה שם). ימחה על המים. לכתיב בסוטה ומחה אל מי המרים, והרבה מלכות בפרקה ופס"ה כתיב ומחה כו' (מכות יא. וכעי"ז חולין קמא.). אין ולאו ורפיא בידיה. דפויה היתה התשובה בפיו אם לאמור אם לתמור (לעיל קיג.) לו: לא היה מתחזק בדבריו לא לאיתור ולא לאיסור, פעמים שאמר כן ופעמים שאמר לא, וכפיא בידיה ולא היתה מוחזקת הולאם זו כיון (קדושין סה. וכעי"ז ב"מ יד:).

מוסף תוספות

א. אמרו שאלא ריבה עליונו מצוות. מאיי. דוהו ריסנו מהר ה'. שהיה מחשבתם להסיע עצמן משם מפני שהוא הר ה'. רמב"ן עה"ת במדבר י, ל"ב.

רב נסים גאון

פרק ששה עשר כל כתבי הקודש

כמאן אזל הא דא"ר שמואל בר נחמני חצבה עמודיה שבעה אלו ז' (חומשי) [ספרי] תורה כמאן כר'. דר' סבר ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו. א"כ על דעת ר' מתחילת ספר וידבר עד ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו, ופרשת ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו, ומן שם עד סוף ספר וידבר ספר בפני עצמו. נחלק ספר וידבר לג' ספרים. הרי ג' ספרי וידבר עם ד' ספרים הנשארים יהיו הכל ז'. ובבראשי' דר' אושעיא בפרשת אלה תולדות יצחק (פרשה סד) תניא כוותיה ויקרא אותה שבעה כנגד ספר וידבר שהוא משלים ז' ספרי תורה. והלא ה' הם. אלא בר קפרא עבד מן ספר וידבר עד ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו, ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו, מן תמן ועד סיפיה דספרא ספר בפני עצמו.

בי נצרפי. מן בתי ע"ז. ומשכחת במסכת עירובין בפרק חלון (דף פ) ובמסכת ע"ז בפרק כל הצלמין (דף מח) אי זו היא אשירה סתם, אמר רב כל שכומרין משמרין אותה ואין טונמין מפירותיה, ושמואל אמר כגון דאמרי הני תמרי ניגנה לשיכרא דבי ניצרופי ושתו ליה ביום אידם.

רבינו חננאל

גליונים של ס"ת. אביבעיא אם מצילין אותן, ולא איפשיטא. ס"ת שנמחק מקום המחק אין בו קדושה, דאמרינן כי קדוש היכא דאיכא כתב, ליכא כתב לא קדוש. ומשום דאית טעותא בנוסחאות בהא שמעתא כתבנא כולה. ת"ש ס"ת שבלה אם יש בו ללקט פ"ה אותיות מצילין אותו ואם לאו אין מצילין. ותיפוק ליה משום גליון, בלה שאני. כלומר אם מצילין מפני הגליונין לא הוה צריך לדקדוקי בתר פ"ה אותיות. ושנינן בלה שאני, מכלל כי אם לא בלה מצילין אותו מפני הגליונין אע"פ שאין בו ללקט פ"ה אותיות. ת"ש ס"ת שנמחק אם יש בו כדי ללקט פ"ה אותיות מצילין אותו ואם לאו אין מצילין אותו. ושנינן נמחק לא קא מיבעיא לן, דכי קדוש כי איכא כתב, כי ליכא כתב לא קדוש, כי קא מיבעיא לי גליונות של מעלה ושל מטה ושבין דף לדף ושבין פרשה לפרשה שבתחלת הספר ושבסופו מאי (טעמא). ת"ש גליונים של מעלה ושל מטה שבין דף לדף שבין פרשה לפרשה שבתחלת הספר ושבסופו מטמאין את הידים. ומשנינן דילמא כי השתיי אגב ס"ת, אבל גליונים דלא מטמו את הידים לא כוותיה אינון. וכיון דבעיא לה קדושתיה כי קמיבעיא לי של מעלה ושל מטה שבין פרשה לפרשה שבין דף לדף שבתחלת הספר שבסוף הספר ותיפוק ליה משום ההוא דגייז ושדי ת"ש הגליונין של מעלה ושל מטה שבין פרשה לפרשה שבין דף לדף שבתחלת הספר שבסוף הספר מטמאין את הידים דילמא אגב ס"ת שאני ת"ש הגליונין וספרי מינין אין מצילין אותן מפני הדליקה אלא נשרפין במקומן הן ואזכרותיהן מאי לאו גליונין דספר תורה לא גליונין דספרי מינין השתא ספרי מינין גופייהו אין מצילין גליונין מבעיא הכי קאמר וספרי מינין הרי הן כגליונים גופא הגליונים וספרי מינין אין מצילין אותם מפני הדליקה רבי יוסי אומר בחול קודר את האזכרות שבהן וגונזן והשאר שורפן א"ר טרפון אקפח את בני שאם יבאו לידי שאני אשרוף אותם ואת האזכרות שבהן שאפי' אדם רודף אחריו להורגו ונחש רץ להכישו נכנס לבית ע"ז ואין נכנס לבתיהן של אלו שהללו מכירין וכופרין והללו אין מכירין וכופרין ועליהן הכתוב אומר [ו]אחר הדלת והמזוזה שמת זכרונך א"ר ישמעאל ק"ו ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן שבשמים על אחת כמה וכמה ועליהם אמר דוד הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממיך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי וכשם שאין מצילין אותן מפני הדליקה כך אין מצילין אותן לא מן המפולת ולא מן המים ולא מדבר המאבדן בעי מיניה יוסף בר חנין מר' אבהו הני ספרי דבי אבידן מצילין אותן מפני הדליקה או אין מצילין אין ולאו ורפיא בידיה רב לא אזיל לבי אבידן וכ"ש לבי נצרפי שמואל לבי נצרפי לא אזיל לבי אבידן אזיל אמרו ליה לרבא מ"ט לא אתית לבי אבידן אמר להו דיקלא פלניא איכא באורחא וקשי לי ניעקריה דוכתיה קשי לי מר בר יוסף אמר אנא מינייהו אנא ולא מסתפינא מינייהו זימנא חדא אזיל בעו לסכוניה אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה דרבן גמליאל הואי הוה ההוא פילוסופא בשבבותיה דהוה

שבין דף לדף שבין פרשה לפרשה שבתחלת הספר ושבסופו מטמאין את הידים. ומשנינן דילמא כי השתיי אגב ס"ת, אבל גליונים דלא מטמו את הידים לא כוותיה אינון. וכיון דבעיא לה קדושתיה כי קמיבעיא לי של מעלה ושל מטה שבין פרשה לפרשה שבין דף לדף שבתחלת הספר שבסוף הספר ותיפוק ליה משום ההוא דגייז ושדי ת"ש הגליונין של מעלה ושל מטה שבין פרשה לפרשה שבין דף לדף שבתחלת הספר שבסוף הספר מטמאין את הידים דילמא אגב ס"ת שאני ת"ש הגליונין וספרי מינין אין מצילין אותן מפני הדליקה אלא נשרפין במקומן הן ואזכרותיהן מאי לאו גליונין דספר תורה לא גליונין דספרי מינין השתא ספרי מינין גופייהו אין מצילין גליונין מבעיא הכי קאמר וספרי מינין הרי הן כגליונים גופא הגליונים וספרי מינין אין מצילין אותם מפני הדליקה רבי יוסי אומר בחול קודר את האזכרות שבהן וגונזן והשאר שורפן א"ר טרפון אקפח את בני שאם יבאו לידי שאני אשרוף אותם ואת האזכרות שבהן שאפי' אדם רודף אחריו להורגו ונחש רץ להכישו נכנס לבית ע"ז ואין נכנס לבתיהן של אלו שהללו מכירין וכופרין והללו אין מכירין וכופרין ועליהן הכתוב אומר [ו]אחר הדלת והמזוזה שמת זכרונך א"ר ישמעאל ק"ו ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן שבשמים על אחת כמה וכמה ועליהם אמר דוד הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממיך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי וכשם שאין מצילין אותן מפני הדליקה כך אין מצילין אותן לא מן המפולת ולא מן המים ולא מדבר המאבדן בעי מיניה יוסף בר חנין מר' אבהו הני ספרי דבי אבידן מצילין אותן מפני הדליקה או אין מצילין אין ולאו ורפיא בידיה רב לא אזיל לבי אבידן וכ"ש לבי נצרפי שמואל לבי נצרפי לא אזיל לבי אבידן אזיל אמרו ליה לרבא מ"ט לא אתית לבי אבידן אמר להו דיקלא פלניא איכא באורחא וקשי לי ניעקריה דוכתיה קשי לי מר בר יוסף אמר אנא מינייהו אנא ולא מסתפינא מינייהו זימנא חדא אזיל בעו לסכוניה אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה דרבן גמליאל הואי הוה ההוא פילוסופא בשבבותיה דהוה

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ושמואל דאמר כר' נחמיה. ולא פליג אדרב דספיר מודה לתמתי' דמפרש טעמא מפני ביטול בית המדרש קורין שלא בזמן בית המדרש אלא בא לומר דר' נחמיה פליג עלה דמתני': **וכ"ש בשטרי הדיוטות.** פירש בקונטרס מיגרות ותימה דנהגו העולם לקרות בכתב ומיגרות השלוחים ממקום למקום ולטלטלן ולפי שרי דהא רחוין לגור ע"פ עלומות ונראה לר"י דלא קרי שטרי הדיוטות אלא שטרי חובות וכיוצא בהן אבל מיגרות שרי דפעמים שיש בהן פקוח נפש ואפי' יודע שאין בו פקוח נפש מתיר ר"ת דלא הוי שטרי הדיוטות כיון שאין צריך למה שכתוב בה לפי שיודע מה שבמיגרות ואם אינו יודע שמא יש בו צורך גדול או פקוח נפש ושרי וכ"מ בירושלמי דקאמר מפני מה אין קורין בכתבי הקדש מפני שטרי הדיוטות שאם אתה אומר לו שהוא מותר אף הוא אומר מה בכך אם אתעסק בשטרותי משמע דווקא כעין חובות ושטרות קאמר וכן פי' רש"י לקמן[ב] גבי גזירה אלא דבשטרי הדיוטות דבשטרי מקח וממכר קאמר וכן הגיה בפי' כתב ידו ומיהו אותן מלאמות הכתובין בלע"ז נראה לרבינו יהודה דאסור לעיין בהן דלא גרע מהא דתניא בפ' שואל (לקמן קמט.) כתב שתתם הלורה והדיוקנאות אסור לקרות בהן בשבת ואפי' בחול לא ידע ר"י מי המיר דהו"ל כמושב לגיס:

פליגי בטלטול בו'. פי' אחר שנפשט כל העור פליגי דרבנן שרו לטלטל[א] שעדיין צריך לבשר אלא יתלכלך ור' ישמעאל אסר אבל כשאינו מופשט אלא עד החזה שרי לכ"ע לטלטל[ב] כדמוכח בסמוך ואע"ג דר' ישמעאל לא שרי להפשיט אלא עד החזה מ"מ פליגי במופשט כולו כגון שעבר והפשיט אי נמי בתמידים ומוספים דמותר להפשיטן: הכא

דהוה שקיל שמא דלא מקבל שוחדא בעו לאחוכי ביה אעיילא ליה שרגא דדהבא ואזול לקמיה אמרה ליה בעינא דניפלגו לי בנכסי דבי נשי אמר להו פלוגו א"ל כתיב לן במקום ברא ברתא לא תירות א"ל מן יומא דגליתון מארעכון איתנטלית אורייתא דמשה ואיתיהיבת ספרא אחריתי וכתיב ביה ברא וברתא כחדא ירתון למחר הדר עייל ליה איהו חמרא לובא אמר להו שפילית לסיפיה דספרא וכתב ביה אנא לא למיפחת מן אורייתא דמשה אתיתי [ולא] לאוספי על אורייתא דמשה אתיתי וכתיב ביה במקום ברא ברתא לא תירות אמרה ליה נהור נהוריך כשרגא א"ל רבן גמליאל אתא חמרא ובטש לשרגא: ומפני מה אין קורין כו': אמר רב לא שנו אאלא בזמן בית המדרש אבל שלא בזמן בהמ"ד קורין ושמואל אמר אפילו שלא בזמן בית המדרש אין קורין איני והא נהרדעא אתריה דשמואל הוה ובנהרדעא [ג]פסקי סידרא בכתובים במנחתא דשבתא אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב לא שנו אלא במקום בהמ"ד אבל שלא במקום בהמ"ד קורין ושמואל אמר בין במקום בהמ"ד בין שלא במקום בהמ"ד בזמן בהמ"ד אין קורין שלא בזמן בית המדרש קורין ואודא שמואל לטעמיה *דבנהרדעא פסקי סידרא דכתובים במנחתא דשבתא רב אשי אמר לעולם כדאמרן מעיקרא ושמואל כרבי נחמיה דתניא [ד]אע"פ שאמרו כתבי הקדש אין קורין בהן אבל שונין בהן ודורשין בהן נצרך לפסוק מביא ורואה בו א"ר נחמיה מפני מה אמרו כתבי הקדש אין קורין בהן כדי שיאמרו בכתבי הקדש אין קורין וכ"ש בשטרי הדיוטות: **מתני'** [ה]מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואע"פ שיש בתוכן מעות [ו]ולהיכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש בן בתירא אומר אף למפולש: **גמ'** [ז]ת"ר ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיטין את הפסח עד החזה דברי רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה וחכ"א [ח]מפשיטין את כולו בשלמא לרבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה דהא איתעביד ליה צורך גבוה אלא לרבנן מ"ט אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן דאמר קרא [ט]כל פעל ה' למענהו והכא מאי למענהו איכא רב יוסף אמר שלא יסריח רבא אמר [י]שלא יהו קדשי שמים מוטלין כנבלה מאי בינייהו איכא בינייהו דמנח אפתורא דדהבא אי נמי יומא דאסתנא ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה האי [יא]פעל ה' למענהו מאי עביד ליה שלא יוציא את האימורין קודם הפשטת העור מ"ט אמר רב הונא בריה דרב נתן משום נימין אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מאי אהדרו ליה חברייא לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה הכי קאמרי ליה אם מצילין תיק הספר עם הספר לא נפשיט את הפסח מעורו מי דמי התם טלטול הכא מלאכה אמר רב אשי בתרתי פליגי פליגי בטלטול ופליגי במלאכה והכי קאמרי ליה אם מצילין תיק הספר עם הספר לא נטלטל עור אגב בשר מי

מעות שכן צורך הדיוט: **לא נפשיט אם הפסח.** בתמיה. משום צורך גבוה לא שרי צורך הדיוט בהדיא: **הכא.** תיק ומעות דקמייתי דאיה מיניה טלטול בעלמא הוא: **הכא.** גבי פלוגתייהו דפסח דאיירי בה הסתם מלאכה גמורה להפשטה מאמות מלאכות היא [לעיל עב.]: **בתרתי פליגי.** גבי פסח פליגי בטלטולו דאסר רבי ישמעאל לטלטל [הפסח] אחר שהוציא אימוריו אפי' מתמה לגל משום עור דלאו בר טלטול הוא (ו) ולא דמי לשלחין דאמרן בבמה טומנין (לעיל מט.) שמטלטלין אותן דהתם עור בהמה גסה אחזי למיסטחיה ולמיזגא עליה: **והכי קאמרי ליה.** תשובה לענין טלטול: **לא נטלטל עור אגב בשר.** דהוי נמי כבוד שמיס דבשר דומיא דספר ומותר לטלטלו מתמה לגל ואגב בשר יטלטלו עור המתובר בו: מי

דהוה שקיל שמא דלא מקבל שוחדא. היה מוציא עליו שם שאינו מקבל שוחד מבעלי דינין הבאין לפניו והיה מקבלו בסתר: **ג"ל** פילוסופא לר"ג מיומא דגליתון כו': **שפילית.** כל סוף הדבר הוא תחתיה שלו ושייך למימר שפילית לסיפיה: **נהור נהורך כשרגא.** הנהר צורך כשרגא. דמזה שנתנה לו מנורה בשוחד: **אמר לו ר"ג אאפא חמרא ובטשא.** דחפצו לארך כלומר אני נלחתי בשוחד [ו]והכל כדי שישמעו המתאספים שם נבלותו ומי הוא]: **בזמן בית המדרש.** קודם אכילה היו דורשים: **שלא בזמן בית המדרש.** לאחר אכילה לא דרשו משום שכרות: **פסקי סדרא בכתובים.** [ז]היו רגילים לקרא בנהמ"ד פרשה בכתובים]: **במקום בהמ"ד.** שהחכם דורש והיינו בנהמ"ד אבל בעלמא קורין: **בין במקום בהמ"ד בו' בזמן בהמ"ד אין קורין.** לפי שמבטלו מלילך אבל הדורש אבל שלא בזמן בהמ"ד כגון לאחר אכילה קורין: **ושמואל.** דאמר לעיל אפילו לאחר אכילה אין קורין: **רב' נחמיה.** אמרה למילתיה דלית ליה טעמא דאין קורין משום בטול אלא כדי שיאמרו קל וחומר לשטרי הדיוטות. ומיהו שמואל הניח במקומו כדברי חכמים דמתניתי' דאמרי טעמא (דמתני') משום ביטול תורה הלכך לאחר אכילה דליכא דרשה קורין: **שוין בכן.** כגון מדרש שה"ש וקהלת: **שטרי הדיוטות.** כגון של חשבונות או מיגרות השלוחות למלא חפץ: **גמ' עד החזה.** מתחיל מרגליו האחרונים עד החזה שיוכל להופיע אימורים שהקטר חלביו דוחין שבת ואז לא אפשיט מידי עד אורתא לצורך הדיוט הוא: **למענהו.** לכבודו: **שלא יסריח.** שהעור מחממו ומסריחו ואין זה כבודו להיות פרס אוכלי שולחנו מגואל: **אפפורי דדהבא.** שאינו מוטל בבזיון אבל לשמא יסריח חייס רב יוסף ורבא לא חייס עד אורתא: **יומא דאסתנא.** רוח צפונית שהיא ביטוית לא חמה ולא לנה כדאמרינן ביומות בפרק הערל (דף עב.) ואיזו רוח המסרחת רוח מזרחית בשעת החום כדאמרינן בגיטין (דף לא:) אפילו שבת זרע שבמעי אשה מסרחת בו לבתיב (הושע יג) יבא קדים רוח ה' ממדבר עולה וגו'. יש מפרשין יומא דאסתנא רוח דרומית שהיא לוגנת. אמת שרוח דרומית לוגנת אבל אסתנא על כרחין צפונית היא ונוהה כדאמר בעלמא (עירובין ד' סה.) לריכא שמעתא לילותא כיומא דאסתנא ורוח דרומית היא בלשון אדמי יומא דשותא: **קודם הפשטת העור.** עד החזה: **מ"ט.** עור לאמורין מאי קא עביד: **משום נימין.** של אמר הנדבקין באימורין: **הכריח.** בני מחלוקתו: **אם מצילין.** בשבת: **תיק עם הספר.** ואע"פ שיש בתוכו מעות ומשום כבוד הספר שהוא לורך גבוה עבדינן בהיה הכלת

[ב] בספרים ישנים איתא אלא, [ג] [היינו הפערה עי' תוס' לעיל כד. ד"ה שאלמלא וכו' וכ"כ תוספות להרא"ש במגילה כא. ד"ה ואין מפטירין], [ד] [תוספ' פי"ד מ"ש פע"ו הלכה ג ע"ש], [ה] לקמן קנ.: מגמות סג.: [תוספ' דפסחים ד"ד], [ו] [זכרים פה:], [ז] [ע"ל כל פעל], [ח] גי' רש"ל, [ט] גי' רש"ל, [י] [ע"ל לב.], [יא] [רש"ל], [יב] [דף קמט.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בתרתי פליגי וכו' דלמה כר טלטול הוא הס"ד ואמר כך מ"ה וסכי קאמרי ואמ"כ ד"ה לא נטלטל וכו' המתובר בו ולא דמי לשלחין וכו'. נ"ב הך קושיא היא אף לתבריא דע"ל בתוס' ס' במה טומנין דף מט כד"ה טומנין בשלחין:

גליון הש"ס

גמ' דבנהרדעא פסקי סדרי. ע"ל דף כד ע"א תוס' ד"ה שאלמלא:

רבינו חננאל (המשך)

בקדשו, לקדושו לאהרן קדוש ה'. אפילו כן הוינא (מיבעיא) (מיבעיא) בלילא. **מצילין תיק הספר עם הספר.** אמרי רבנן דהאי תיק קאי לחודיה, ונוטלין ממקום שהוא עם הספר וכן תיק תפילין. ר"ד **שחל להיות בשבת.** ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר משפשטין את הפסח עד החזה, סבר כיון דאיתעביד ליה צורך גבוה שיכול להוציא החלבים לא יפשוט יותר מזה. ורבנן סברן] הפשיט כולו, וטעמא כל פעל ה' למענהו, מאי למענהו לעשות כבוד לקדשים. פי' יומא דאסתנא, יום שמנשבת רוח צפון, שאין הבשר מסריח בו. רבא אמר שלא יהו קדשים מוטלין בעורותיהן כנבילה, אבל אם הוא מוטל בשלחן של זהב שהוא דרך כבוד, לא יפשיט יתר למטה מן החזה וכו'. וגרסינן בפסחים בפרק תמיד [נשחט] שהיו מפשיטין, דתנן ר"ד שחל להיות בשבת מניח ידו על כתף חבירו כו'. ואמרינן עלה תנא כל אחד נוטל פסחו בעורו ומפשילו לאחוריו. אמר רב עיליש טיית, פי' שהערבים מפשילין כליהן לאחריהן. ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא מוקים למענהו שלא יוצא האמורין קודם הפשטת העור כדי שלא ידבק שיער העור בחלבים. אמרו ליה רבנן (אין) [אי] מצילין תיק הספר עם הספר לא נפשוט (עור עם החזה) [את הפסח מעורן]. אמר להן מי דמי הצלת תיק שילטול בעלמא, הפשטת עור מלאכה דקא בעיא ליה לעור. אמר רב אשי בתרת[ן] פליגי עליה במלאכה ובטלטול, והכי קאמרי ליה, תינח הפשטה שהיא מלאכה, טלטול מאי, דאינון סברי מטלטלין העור ע"ג בשר מקום שחיטה כל חד לדוכתיה והוא אסר, ואהדרו ליה אם מטלטלין להציל תיק של ספר אנו לא נטלטל עור אגב בשר.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

(ה) **מי דמי.** תיק הספר נעשה בסים לדבר המותר לטלטלו בלא שום דליקה דספר בר טלטול הוא ולדבר האסור כגון מעות: **הכא.** הא עור נעשה בסים לדבר האסור אלא הכי קאמרי ליה אם מצילין תיק של ספר עם הספר ואע"פ שיש בתוכו מעות לא נטלטל עור אגב בשר מי דמי התם נעשה בסים לדבר האסור ולדבר המותר הכא כולו נעשה בסים לדבר האסור אלא הכי קאמרי ליה אם מביאין תיק שיש בתוכו מעות מעלמא להציל בו ספר תורה לא נטלטל עור אגב בשר והיא גופה מנלן אילימא דמדהיכא דאית ביה לא שדי להו איתויי נמי מייתינן מי דמי התם אדהכי והכי נפלה דליקה הכא אדהכא והכי לישדינן אלא אמר מר בר רב אשי לעולם כדאמרינן מעיקרא ודקא קשיא לך [ו]הכא טלטול והכא מלאכה כגון דלא קבעי ליה לעור והא [ז]אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות דשקיל ליה [ח]בברזי: ולהיכן מצילין אותן וכו': היכי דמי מפולש היכי דמי שאינו מפולש אמר רב הסדא שלש מחיצות ושני לחיין זהו מבוי שאינו מפולש ג' מחיצות ולחי אחד זהו מבוי המפולש ותרוייהו אליבא דרבי אליעזר דתנן[ט] הכשר מבוי ב"ש אומרים לחי וקורה וב"ה [י]אומרים או לחי או קורה ר' אליעזר אומר שני לחיים א"ל רבה ג' מחיצות ולחי אחד מפולש קרית ליה ועוד לרבנן נציל לתוכו אוכלין ומשקין אלא אמר רבה שתי מחיצות ושני לחיין זהו מבוי שאינו מפולש שתי מחיצות ולחי אחד זהו מבוי המפולש ותרוייהו אליבא דרבי יהודה [כ]דתניא יתר על כן אמר ר' יהודה מי שיש לו שני בתים בשני צדי ר"ה עושה לחי מיכן ולחי מיכן או קורה מיכן וקורה מיכן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רה"ר בכך א"ל אביי לדידך נמי לרבנן נציל לתוכו אוכלין ומשקין אלא בין מבוי משותף שאינו משותף דבמשותף יהא מותר להציל לתוכו אוכלין ומשקין ואמאי נקט[ט] חצר מעורבת:

אלא אמר רבה בו'. תימה מה תירץ רבה מקושיא דגליל לתוכו אוכלין ומשקין[ט] ואומר ר"י דרבה רולה לומר דרבנן סברי כרבי יהודה דוקא לצורך הצלת כתבי הקדש ולא לצורך אחר ואביי פריך משום דאינו נראה לו סברא שיסברו כר' יהודה לחלוק ומשני אביי ג' מחיצות בו' ולאביי לא סברי רבנן כר"א לחלוק דר"א להצלת כתבי הקדש סגי בלחי אחד כדמסיים ואזיל ואפילו לרבי אליעזר בו': הא

מי דמי התם נעשה בסים לדבר המותר הכא נעשה בסים לדבר האסור אלא הכי קאמרי ליה אם מצילין תיק של ספר עם הספר ואע"פ שיש בתוכו מעות לא נטלטל עור אגב בשר מי דמי התם נעשה בסים לדבר האסור ולדבר המותר הכא כולו נעשה בסים לדבר האסור אלא הכי קאמרי ליה אם מביאין תיק שיש בתוכו מעות מעלמא להציל בו ספר תורה לא נטלטל עור אגב בשר והיא גופה מנלן אילימא דמדהיכא דאית ביה לא שדי להו איתויי נמי מייתינן מי דמי התם אדהכי והכי נפלה דליקה הכא אדהכא והכי לישדינן אלא אמר מר בר רב אשי לעולם כדאמרינן מעיקרא ודקא קשיא לך [ו]הכא טלטול והכא מלאכה כגון דלא קבעי ליה לעור והא [ז]אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות דשקיל ליה [ח]בברזי: ולהיכן מצילין אותן וכו': היכי דמי מפולש היכי דמי שאינו מפולש אמר רב הסדא שלש מחיצות ושני לחיין זהו מבוי שאינו מפולש ג' מחיצות ולחי אחד זהו מבוי המפולש ותרוייהו אליבא דרבי יהודה [כ]דתניא יתר על כן אמר ר' יהודה מי שיש לו שני בתים בשני צדי ר"ה עושה לחי מיכן ולחי מיכן או קורה מיכן וקורה מיכן ונושא ונותן באמצע אמרו לו אין מערבין רה"ר בכך א"ל אביי לדידך נמי לרבנן נציל לתוכו אוכלין ומשקין אלא

הכא נעשה בסים לדבר האסור. פי' בקונטרס שהבשר אסור לטלטל שהרי אינו ראוי לאכילה עד הלילה ואינו נראה דא"כ היכי קאמר לא נטלטל עור אגב בשר כיון דבשר אסור לטלטלו ונראה דלכ"ע בשר מותר לטלטלו אע"ג דמאן דשרי [ו] בשר תפל בעלמא לטלטל היינו משום דחזי לכלבים והכא לא חזי לכלבים[א] מ"מ משום בזיון קדשי שמים שרי לכ"ע ובטלטול עור אגב בשר כיון דבשר הוא דפליגי והא דקאמר הכא דהוי בסים לדבר האסור היינו קודם שנשחטה היה בסים לדבר האסור שכל הבהמה מוקלה היא מטלטול:

מי דמי התם אדהכי והכי נפלה דליקה. וא"ת אמאי לא קאמר[ב] התם נעשה בסים לדבר המותר ולדבר האסור הכא נעשה בסים לדבר האסור גרידא וי"ל דאין נראה לו לחלק כיון דהשתא סבור איכול לנער מעות מן הכיס ואפילו הכי א"ל לנער[ג] ושרי כל שהוא עושה להצלת ס"ת ה"ה דשרי להביא תיק שיש בו מעות גרידא[ד]:

אדהכי והכי לשדינהו. משמע דאי לא מצי למשדי המעות הוה מצי להביא תיק עם המעות להביא בו ס"ת וא"כ כשאינו מופשט אלא עד החזה מותר לכ"ע לטלטל הואיל ולא מצי שדי ליה ולא פליגי אלא כשהופשט לגמרי כדפי' לעיל:

דשקיל ליה בברזי. פירש בקונטר' דאיכא שבות בכה"ג וקשה דהוה ליה למיתני בפסחים בפרק אלו דברים (דף סה:) הפשט דדחי שבת בהדי הגשו שבות דקתני התם דדחו שבת ונראה לר"י דליכא אפילו שבות אלינו מפשיט כשיעור חשיבות עור יחד[ה] ולא דמי למפיס מורסא[ו] דהתם פתח קעביד אך שא"ל לו וכן לד מזיקין מ"מ לד הוא אבל הכא דלא קא עביד הפשט אפי' שבות ליכא:

(דשקיל ליה בברזי). וא"ת דתני' בסוף תמיד נשחט (פסחים סה:) תנא[ט] חשבה כל אחד ואחד עוטל פסחו בעורו אם כן לאו בברזי היה מופשט ומשמע דבשבת אירי דאמתני' דהתם קאי דקתני ארבעה עשר שחל בשבת[ז] ואיכא למימר דלא קאי אשבת א"נ עוטלו בעורו שנפשט עד החזה ועוד אומר ר"י דאיכא למימר דרבנן[ח] לדברי רבי ישמעאל קאמרי לדידן מותר להפשיט לגמרי לדידן אודי ן מיהא דמותר להפשיט בברזי וא"ת לפי זה ל"ל למימשב התם דחיים הפשט[ט] וי"ל דבפלוגתא לא קא מיירי דלר' ישמעאל לא דמי ליה הפשט כלל ואע"ג דחשיב הרכבתו והנאתו מחוץ לתחום דפליגי בה ר"ע ור' אליעזר לא חשיב לה פלוגתא דר"א דשמותי הוא ועוד דמההיא פלוגתא יליפין דהזאה מיהא דומה להכי קתני לה:

שלש מחיצות ושני לחיים בו'. השתא האי דמפרש לה הכי ומוקי תרוייהו אליבא דר"א ולא בעי למימר שלש מחיצות ולחי א' אינו מפולש ובלא לחי זהו מפולש והוה מפרש אליבא דהלכתא היינו משום דסבר[י] דבלא לחי בלל לא הוה שרי בן בתירא[יא] הוי כרמלית[יב] ולא דמי לחצר שאינה מערבת דסיפא[יג]:

ועוד לרבנן נציל לתוכו אוכלין ומשקין. [יא]ואמאי נקט חצר מעורבת[יד] ואדמפלגי בין חצר מעורבת למבוי הוה לן לפלוגי

(ה) [ל"ל התם], (ו) לעיל עה. קנ. קיח: [לקמן קכ: קלב. קמנ. סוכה לב: נ"ל לו.] כתובות ו. בכורות כה., (ז) [ברוך פי' בהוא נקבים והכי קאמר מאן דמנע לי לעור מיכה בשטוח מפסיטו מוכחא מילתא דלא כמי לעור ואין לו הנאה ממנו ולא דמי לפסיק רישא ע"כ.] ולפי פי' זה יתישב קושית התוס' ד"ה דשקיל הא דתניא בתמיד נשחט תנא תוספתא וכו'.], ד) עירובין יח., (ח) לעיל ו. עירובין ו. יב: כב. נט: לה., (ט) [לקמן קכ.], (י) לקמן קכח., (כ) רש"ל מ"ז, (ל) [מגלת אסתר ליתא שם ע"ש], (מ) רש"ל מ"ז.

מוסף רש"י

מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות. נאומר אתמול לאם בשבת זו בשבת ולאיני רולה שתמות, לכיון דאי לאפשר שלא תמות ממתכון תעיב ליה, וכי אתריגן דבר שאין מתכוין מותר כגון היכי דאפשר ליה בלא איסור, כגון גורל אדם מעה כמו דאפסלן ובלבד שלא יתכוין לעשות חרץ, ואע"ג דאיכא למיחש דילמא עביד חרץ, כיון דלא מתכוין לחכי ואפשר לגרירה בלא חרץ, כי עביד נמי חרץ דהוי מלאכה נמורה לא מיחייב, אבל היכי דוקא עביד מודה ר' יהודה. לעיל מניה אייתי בבוהב עליה מנית לנית שבשבת לירי רס"ל, דתרי ר' יהודה לטלטולי תותיה משום פי תקרה יורד ומותם, כפרק כל גנות הניר (ערובין לה.). ומקשה בגמרא מה על קן, אפילו היכי דליכא פי תקרה, הואיל ואיכא שתי מחיצות מעליתא, מחיצת הבית מבחן ומחיצת בית הבני מבחן, הבי בתקנתא פורתא (עדובין ג.). **בשני צדי רה"ר.** זו כעבר זו (לעיל ו.). **עושה לחי מיכן ולחי מיכן.** בשתי קפות של אחד מן הבתים לחיכר בעצמה (לעיל ו.) לחי מבחן אבל קפה הבית שאחד ולחי מבחן אבל קפה הבני לאותו בית עצמו, והוא המיתה לשני רבשי רס"ל ומותר לטלטל מבית לבית (ערובין ו:) דקסבר ר' יהודה ב' מחיצות הוי רס"ל מלאותיית, והא איכא שתי מחיצות מעליתא, מחיצות של ב' בתים (לעיל ו.).

מוסף תוספות

א. [ר]הוה ליה למיסר. תוס' הרא"ש קנח: ד"ה ופליגי. ב. כדמפליג לעיל. תוס' הרא"ש. ג. א"כ היתר גמור הוא. תוס' הרא"ש. ד. אלא מכח סברא פריך ליה דאמאי שרי להביא תיק שיש בתוכו מעות לצורך הצלת ספר כיון דמצי למשדינהו. תוס' הרא"ש. ה. הטפורש לעיל (עט.). תוס' הרא"ש. ו. ומתכוין להוציא לחה, דאי לאו צערא הוה אסיר מדרבנן. תוס' הרא"ש. ז. דאפילו בשבת היו מפשיטין את העור שלם. תוס' הרא"ש. ח. דהכא. תוס' הרא"ש. ט. בהדי הנך דדחו שבת. תוס' הרא"ש. י. לי' לרב חסדא. תוס' הרא"ש. יא. להצילו, כיון דלכו"ע אסור לטלטל שם. תוס' הרא"ש. יב. [ר]איכא לאחלופי ברה"ר. רשב"ם. יג. דשרי וכו' גבי אוכלין ומשקין. תוס' הרא"ש. יד. ולאו כדרך שהוא מציל כתבי הקודש קאמר

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה (מי דמי וכו' כגון מעות הכא כאי תיק נעשה בסים לס"ת ונ"ע ס"ל ועיקר מי דמי תיק הספר נעשה בסים לדבר המותר לטלטלו בלא שום דליקה דספר בר טלטול הוא הכא האי עור נעשה בסים לדבר האסור בטלטול כו':

רבינו חננאל

ואהדר להו מי דמי תיק נעשה בסים לס"ת שמותר לטלטלו, עור נעשה בסים לבשר אסור לטלטלו. אלא הכי קאמרו ליה כו'. ודחה ר' ישמעאל מי דמי התם תיק נעשה בסים לס"ת שהוא מותר ולמעות שהן אסורין, הכא בבשר כולן אסור. והדר רב אשי ואמר הכי אהדרו ליה אם מביאין מעלמא תיק שיש בו מעות להציל בו ס"ת אנו לא נטלטל עור אגב בשר. והא מנ"ל, אי נימא דדיקת מינה מה התיק שיש בו מעות ול"ת איגך מסיר המעות מתוך התיק ומציל הס"ת לבדו אלא אתה מציל אפילו המעות, כך אם יש מעות בתיק והצרכת להביאו להציל ס"ת איגך מסיר המעות מתוכו. דילמא שני התם במקום שכבר הגיעה הדליקה עד הספר ואם יתעסק בהשלכת המעות תאבלם הלהבה, אבל במקום דהדליקה לא הגיעה והולכין להביא תיק להציל הספר, אם יש בתיק מעות אסור לטלטלן עד שישליכם. ושני רב אשי לעולם כדאמרינן מעיקרא, ודקא אמרת התם בטילטול התיק הכא בעור מלאכה, כגון דמחכוין לגלות הבשר ואין כוונתו לעור. ואקשינן והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש דסבר דבר שאינו מתכוין שרי בפסיק רישיה ולא ימות, כגון זה אמרינן אומר המפשיט איני מתכוין לעור, דומה לאומר הנני מחתך ראש זה הענף ואין כוונתי לשוחטו, כגון זה אפילו לר' שמעון שוחט הוא. ואסקינן דשקיל ליה בברזי, פי' ברזי נקבים, והכי קאמר מאן דמבזע ליה כשהוא מפשיטו מוכחא מילתא דלא בעי ליה לעור, ולא דמי לפסיק רישיה ולא ימות. ולהיכן מצילין אותו למבוי שאינו מפולש. וכן הלכה, ולית הלכתא כבן בתירא דאמר אפילו למבוי המפולש. והיכי דמי מבוי שאינו מפולש שמצילין בו כתבי הקדש.

מז א מיי' פי"ז מהלכות שבת הל' ב סמג עשין ל טוש"ע או"ח סימן שמב סעיף ג וסעיף יד:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות